

Спасова Катерина Іванівна
асистент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Зростаючу популярність, яку отримали соціальні мережі в останні часи, висвітлили юридичні проблеми, пов'язані з очевидним ризиком захисту приватності та захисту персональних даних. Хоча соціальні мережі дають багато переваг користувачам, полегшуючи спілкування між ними та обміну будь-якою інформацією в режимі реального часу, згадані мережі створюють серйозну загрозу для прав на конфіденційність, захист персональних даних, прав інтелектуальної власності і інш.

Слід зазначити, що зобов'язання, які виникають при використанні соціальних мереж між користувачами і власниками, усе ще залишаються недостатньо врегульованим і, до того ж, постійно зазнають змін. Разом із тим, деякі події останнього часу стали чинником прецеденту, який може вплинути на мінливе законодавство у цій сфері вже у найближчому майбутньому.

Відповідно до ч. 1 ст. 201 ЦК України особистими немайновими благами, які охороняються цивільним законодавством, є: здоров'я, життя; честь, гідність і ділова репутація; ім'я (найменування); авторство; свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, а також інші блага, які охороняються цивільним законодавством. Що стосується порушень цих благ у соціальних мережах, то вони, як згадувалося вище, передусім, пов'язані з поширенням на її сторінках недостовірної інформації, що посягає на честь, гідність та ділову репутацію. Отже зупинимось на Цьому питанні далі детальніше.

Конституція України визнає честь і гідність людини найвищою соціальною цінністю та передбачає, що кожен має право на повагу до його гідності (ст. ст. 3, 28). Разом із цим, Основним Законом гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань (ст. 34).

Разом із тим, якщо висловлені думки і переконання містили недостовірну інформацію і тим самим порушили немайнові права інших осіб (зокрема, право на честь і гідність), останні можуть вимагати спростування такої інформації відповідно до положень ст. 277 ЦК України.

Одним із практично важливих питань, що виникають при судовому захисті прав та охоронюваних законом інтересів учасників відповідних відно-

син, є встановлення особи, до якої може бути поданий позов потерпілим (управоможеною особою).

Відповідь на нього можна знайти у роз'ясненні Пленуму Верховного Суду України, що міститься у постанові «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» №1 від 27.02.2009 р. (далі – «Постанова Пленуму»). Як випливає з положень Постанови Пленуму, належним відповідачем у разі поширення оспорюваної інформації в мережі Інтернет є автор відповідного інформаційного матеріалу та власник веб-сайту. Якщо автор поширеної інформації невідомий або його особу та/чи місце проживання (місцезнаходження) неможливо встановити, а також коли інформація є анонімною і доступ до сайту – вільним, належним відповідачем є власник веб-сайту, на якому розміщено зазначений інформаційний матеріал, оскільки саме він створив технологічну можливість та умови для поширення недостовірної інформації (п. 12 Постанови) [2].

Але викладене стосується інформації, розміщеної на будь-яких сайтах. Разом із тим, власники соціальних мереж виявили обачність, пропонуючи користувачам при реєстрації аканту погодитись з Користувацькою згодою, яка передбачає, що власник аканта несе повну відповідальність за розміщену інформацію на особистій сторінці.

Надалі проблеми виникають у разі, якщо автор публікації не підтверджує, що пост в соцмережі належить йому. У такому випадку, довести це практично стає неможливим, за винятком тих ситуацій, коли ІД чи прив'язки аканта до номеру телефону.

Як зазначалося, основним способом захисту порушених особистих немайнових прав є звернення до суду і відшкодування завданої шкоди. У цьому контексті особливого значення набуває використання електронних доказів, що можуть підтвердити наявність такого порушення, а також тривалість процедури, яка іноді не відповідає очікуваному результату. У такому разі можна рекомендувати спробувати відновити порушене право самостійно, шляхом звернення до власника соціальної мережі з проханням видалити або спростувати недостовірну інформацію. Однак у такому випадку відшкодування моральної шкоди стає неможливим [3, 4, 5].

Варто зазначити, що спростування недостовірної інформації має здійснюватися у такий самий спосіб, у який поширювалася ця інформація. У разі якщо спростування недостовірної інформації неможливо чи недоцільно здійснити у такий самий спосіб, у який вона була поширена, то спростування інформації має проводитись у спосіб, максимально наближений (адекватний) до

способу поширення, з урахуванням максимальної ефективності спростування та за умови, що таке спростування охопить максимальну кількість осіб, що сприйняли попередньо поширену інформацію [2].

Таким чином, правовий захист нематеріальних благ у соціальних мережах має свої особливості в залежності від конкретного виду такого блага. Слід також констатувати, що законодавство у сфері відшкодування моральної шкоди, завданої порушеннями у соціальних мережах, має значну кількість прогалин. Звісно, вони можуть бути подолані одним із шляхів, що існують в цивілістиці [5, с. 72-81], але, думається, настав час підготовки спеціального законодавчого акту, присвяченого захисту прав користувачів соціальних мереж.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України №1 від 29.02.2009 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09
2. Умови використання Instagram. – Режим доступу: https://help.instagram.com/581066165581870?helpref=page_content
3. Пользовательское соглашение Facebook. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/legal/terms>
4. Умови використання Twitter. – Режим доступу: <https://twitter.com/en/tos>
5. Харитонов Є. «Прогалини» у цивільному законодавстві: хиби правотворчості чи прийом законодавчої техніки // Юридичний вісник. – 2013. – № 1. – С. 72-81.